

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 02.10.2024
Kabul Tarihi / Date Accepted : 31.10.2024
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2024
DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1560216>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

İŞLEVSELÇİLİK BAĞLAMINDA ÂŞIK VEYSEL'İN TÜRKÜLERİ VE MÜZİKAL ANALİZLERİ

DEMİRÇE ALTINTAŞ, Pelin¹

ÖZ

Yaşadığı dönemin önemli halk ozanlarından olan Âşık Veysel, sadece bir ozan değil, aynı zamanda derin bir duygusal dünyanın ve toplumsal bilincin de aynasıdır. Yaşamının her anını türkülerine yansıtarak geleceğe eşsiz bir miras bırakmıştır. Türkülerinde; yaşamı boyunca kendi başına gelen ya da toplumu ilgilendiren konuları işleyen Veysel özellikle, aşk, fedakârlık, saygı, doğa ve tanrı gibi konuların yanında kültürel değerlerin de yer aldığı pek çok evrensel konuya değinmektedir. Çalışmada bu türkülerin müzikal incelemelerinin yanı sıra işlevsel açıdan değerlendirilmesi de amaçlanmıştır. Evrenini Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Repertuarında bulunan Veysel'in türkülerinin oluşturduğu çalışmanın örneklemini; sık icra edildiği düşünülen on türkü oluşturmaktadır. Doküman analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada, türkülerin içeriklerinin yorumlanması betimsel analiz yöntemiyle yapılmıştır. Ayrıca türkülerin form yapılarının incelenmesi için form-biçim analizi kullanılmıştır. Çalışma; türkülerin, müziğin işlevsel yapısını çözümlenmede kullanılması ve bulguların bilim camiasıyla paylaşılması açısından önemlidir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Müzikoloji Bölümü, paltintas@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0938-4624>.

Seçilen türküler söylenme amacına göre hem William Bascom'un folklorun dört işlevi hem de müzikal olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Âşık Veysel'in; toplumun yaşadığı duyguları, toplumsal değerleri, geçmişini ve kimliğini türküleriyle ifade ettiği ve bu şekilde aynı zamanda toplumun ortak hafızasını ve kültürel bağlarını koruyup türkülerin aracılığıyla toplum üyeleri arasında birliği sağladığı, hatırlanması ve unutulmaması gereken önemli toplumsal değerleri, bilgileri, yeni nesillere türküler aracılığıyla ilettiği saptanmıştır. Dolayısıyla Âşık Veysel'in türkülerinin Bascom'un folklorun dört işlevi bakımından değerlendirilebileceği görülmüştür. Veysel'in türkülerini yaratırken özellikle lirik bir söylemi ve Hüseyini makamı özelliği gösteren ezgi dizisini, 2 ve 4 zamanlı usulleri kullandığı saptanmıştır. Ses genişliği açısından ise; 8 ses aralığını kullanmayı tercih ettiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: William Bascom, işlevselcilik, Türk Halk müziği, âşıklık geleneği, Âşık Veysel.

FUNCTIONALISM PERSPECTIVE: ÂŞIK VEYSEL'S SONGS AND MUSICAL ANALYSES

ABSTRACT

Âşık Veysel, one of the most important folk poets of his time, is not only a poet but also a reflection of a profound emotional world and social consciousness. He has left us a unique legacy by capturing every moment of his life in his folk songs. In his songs, Veysel addresses a variety of universal themes, particularly focusing on love, sacrifice, respect, nature, and God, as well as many societal and cultural values that concern the community. This study aims to analyze these folk songs musically and to evaluate them from a functional perspective. The sample for this work consists of ten folk songs by Veysel that are believed to be the most frequently performed, drawn from the TRT repertoire. A document analysis method was employed, utilizing descriptive analysis to interpret the content of the folk songs. Additionally, form and structure analysis was used to examine the formal compositions of the songs. This study is significant for analyzing the functional structure of the music and sharing findings with the academic community. The selected folk songs were evaluated both in terms of their purpose and according to William Bascom's four functions of folklore, as well as musically. As a result, it was determined that Veysel expresses the emotions and social values experienced by himself and society through his folk songs, thereby preserving the collective memory and cultural ties of the community. Through his songs, he conveys important

societal values and knowledge that should be remembered and not forgotten by future generations. Thus, it has been observed that Âşık Veysel's folk songs can be evaluated in terms of Bascom's four functions of folklore. It has been determined that Veysel used a lyrical discourse and a melody line that shows the characteristics of the Hüseyni maqam, and 2 and 4 time rhythms while creating her folk songs. In terms of vocal range, it was determined that he preferred to use an eight-note range.

Keywords: William Bascom, functionalism, Turkish Folk music, âşık tradition, Âşık Veysel.

GİRİŞ

Müzik; insanların kendini ifade etme biçimi olarak sıkça tercih edilmiş ve bu doğrultuda da tanımlanmıştır. İnsanların düşüncelerini bazen sözler bazen de sözleri ezgilendirmesi ile karşılık bulan duygular, çoğu zaman insanı rahatlatmış ve huzurunu sağlamıştır. Âşıklar da aynı şekilde kendi içinde buldukları duygu durumlarını çoğu zaman da toplumun içinde bulunduğu coşku, sevinç ve acıları dile getirmek adına türküler yakmışlardır. Kültürel bir kimlik olarak karşımıza çıkan âşıklar; aktarım sürecinde çok önemli bir yere sahiptir. Köy köy, şehir şehir dolaşarak hikayeler anlatıp, türkülerini söylerken aynı zamanda bu hikâye ve ezgilerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını da sağlamışlardır. Sivas'ın Sivrialan köyünde dünyaya gelen Âşık Veysel de bu misyonu üstlenmiş, öncesinde kendisinin ifadesiyle usta mallarını söylemiş, sonrasında kendi şiir ve ezgilerini yaratmaya başlamıştır.

Âşık Veysel'in en çok icra edildiği düşünülen on eseri seçilerek işlevsel açıdan değerlendirilmesi amaçlanan bu çalışma da öncelikle işlev ve işlevselcilik ile ilgili tanımları belirtmek gerekmektedir. İşlev: Bir nesne ya da kişinin bulunduğu konumda üstlendiği görev olarak tanımlanmaktadır (Kaplan, 2013: 108).

İşlevselcilik; olay ya da olgunun metne dayalı yapısıyla birlikte anlatma ve dinleme eylemleri sırasında ve sonrasında oluşan tepkilerin, sosyo-kültürel ve fiziki koşulların bütünlüğündeki bağlamına öncelik veren bir yaklaşımdır (Çobanoğlu, 1999: 133).

Aynı zamanda Kaplan (2013) işlevselci bakış açısıyla ilgili olarak, müziği bir toplumun kültürel yapısındaki rolü üzerinden incelediğini ve bu rolün toplumun genel işleyişine nasıl katkı sağladığı sorusuna odaklandığını belirtmektedir (s. 108-109).

Belirlenen türküler söylenme amacına göre William Bascom'un folklorun dört işlevi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. William Bascom'un folklorun işlevlerine ilişkin bu teorileri,

folklor araştırmalarında önemli bir yere sahiptir. Türk halk müziği de folklorun önemli alanlarından biri olması sebebiyle folklorun toplumlar için taşıdığı anlamı ve önemi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Örneklemler olarak alınan türkülerin biçim yapıları incelenirken bazı yöntemler geliştirilmiş ve yöntem kısmında detaylı olarak anlatılmıştır. Çalışmanın müzikal yapı incelemeleri için seçilen türkülerin ezgi yapıları da ezgi kümeleri dikkate alınarak incelenmiş, yapılan tespitler ise ezgi kümelerinin, “gösterdikleri makamsal özellikler” bağlamında değerlendirilmiştir. Türkü yakıcılar² da içinde buldukları duygu durumunu belleklerinden geri çağırarak ses dizilerinin üzerine dile getirmek istedikleri sözleri döşemektedirler. Dolayısıyla burada sözün önemi de ortaya çıkmaktadır. İnsanların en güçlü iletişim araçlarından biri sözdür. Türkülerin sözleriyle, yıllar önce yakıcının hangi duyguları yaşadığı, neler anlatmak istediği anlaşılabilir. Söz ve ezgi ilişkisi bu anlamda önem arz etmektedir. Bazen sözleri yakılan ezgiye uydurmak için bağlantı kısımları eklenmektedir. Tanrıkorur (2016) bağlantıyla ilgili; “Klasik musikimizdeki ‘nakarat’ın adı halk musikimizde ‘kavuşak’, ‘terennüm’ün adı ise ‘bağlantı’dır (s. 195) açıklamalarında bulunmaktadır. Yine Tanrıkorur (2016) terennüm ile ilgili;

“Türk musikisinin çoğunlukla büyük formulu söz eserlerinde bestecilerin, güftenin anlam gücünden faydalanmaksızın da melodi yaratmadaki hünerlerini göstermek amacıyla güfteye ilave olarak düşünüp besteledikleri, çoğunlukla güftenin vezine ama mutlaka usulün darblarına uygun kelime, mısra, beyit veya daha uzun söz gruplarıyla, kendi aralarında tam veya yarım kafiyeli ritmik hecelerden oluşan, en az güfte kadar önemli bir süs unsurudur” (s. 172-173)

açıklamasını yaparken Duygulu (2014) ise; Türk Halk Müziği’nde terennüm yerine kullanılan bağlantıyla ilgili olarak;

“Sözlü ezgilerin ana bentleri dışında kalan, kısa veya uzun söz kalıplarından oluşan güfte bölümü. Bağlantı kısmı bir türkünün asıl sözlerinin tamamlayıcı birimi gibidir. Birçok sözlü ezgi ana bendin sözlerinden çok bağlantıda geçen sözlerle hatırlanır. Bağlantının sözleri kadar ezgi karakteri de yalın ve akıcı olur. Bu bakımdan müzikal anlamı ve ezgisel formu belirleyen bir role sahiptir (s. 71)

tanımlamasını yapmaktadır.

Yapılan literatür taramalarında genellikle Âşık Veysel’le ilgili; halk edebiyatı, halk kültürü ve halk bilim alanlarında çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaların büyük çoğunluğunun Veysel’in hayatını, felsefesini, şiirlerini ve sazını ele aldıkları görülmektedir. Bu makale konusuyla dolaylı olarak ilgili olan çalışmalardan örnek vermek gerekirse; Şakalar ve Gürel (2023) tarafından, Türk Müziği Dergisinde yayınlanan “Âşık Veysel Türkülerindeki Sözlerin Ses Eğitimi Bağlamında Müzikal

² Türkü Yakıcı: Doğaçlama türkü yakan kişi. Çeşitli yerel kültür öğelerini şiir, deyiş, ses, ritim, çalgı vs. bir araya getirerek yeni bir ürün ortaya koyan kişi

İfade Odaklı Analizi” adlı makalede Âşık Veysel'in 6 türküsünün metinsel yapısını ifade ve değerler açısından çözümlemesi yapılmış ve sonuç olarak; Âşık Veysel'in türkülerinde çoğunlukla sevgi, aşk, hoşgörü, sadakat, arayış, hayranlık gibi duygu ifadelerine yer verildiği saptanmış ve bu ifadelerin ses eğitiminde nasıl ele alınması gerektiğiyle ilgili sonuçlar yazılarak öneriler geliştirilmiştir. Bir diğer çalışmada; Turhan ve Kova (2012) tarafından Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisinde yayınlanan “Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm Bağlamında Bir İnceleme” adlı makaledir. Bu çalışmada, Neşet Ertaş, Mahzuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm gibi önemli halk ozanlarının eserleri üzerinden Türk Halk Müziği'nin değerler eğitimine katkısı incelenmiştir. Çalışma, halk müziğinin doğruluk, dürüstlük ve sevgi gibi temel değerleri içerdiğini ve bu sayede değerler eğitiminde kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Bir diğer araştırma ise Korkmaz Yaylagül ve Kurtaslan (2022) tarafından, Folklor Akademi dergisinde yayınlanan “*Halk Kültüründe Ömür Söylemi: Âşık Veysel Türküleri Örneği*” adlı makalede; Âşık Veysel'in türkülerinin hem sözleri hem de müzikal yapısı incelenerek, Anadolu insanının yaşam ve ölüm anlayışı üzerine ışık tutulması amaçlanmıştır. Veysel'in türkülerinde ömür söylemiyle ilgili toplumsal ve kültürel izlerin olduğu tespit edilmiştir. Müzikal analizler sonucunda, türkülerinde dört farklı usulün kullanıldığı ve lirik bir ifade biçiminin hâkim olduğu belirlenmiştir. Ayverdi (2016) Misalli Büyük Türkçe Sözlükte; lirik tanımını, “*Coşkun, duygu dolu, şahsî duyguları içli bir biçimde dile getiren*” olarak aktarmaktadır (s. 745).

“Halk musikimizin söz unsuruna gelince, bu da, dini-metafizik ve lirik kavramlar kadar, tabiatla kucak kucağa bir kır hayatının her türlü konusunu da en zengin şekilde işleyen halk edebiyatımıza dayalıdır. Bu edebiyatta ve onunla çalınıp söylenen musikide -orijinal folklor ürünlerinin tümünde olduğu gibi- mısralarla, klasik edebiyatın deyim ve mazmunları iç içe bulunur halk edebiyatımızda. Bu edebiyatın formları içinde dile getirilen lirik duygularla, klasik edebiyatın klasik musikimizde dile getirilmiş olan duygular arasındaki fark, sadece şekilde, şekle ait bazı önemsiz hususlardır” (Tanrıkorur, 2016: 197).

Buradaki lirik ifadesi; şahsi ve coşkun duyguların, kişisel deneyimlerle bütünleşerek hem şiir hem de besteye ifade edilmesidir ki Veysel'in de aşk, doğa, ölüm, Tanrı vb. temaları işlerken, bu temalara dair kendi iç dünyasını ve deneyimlerini lirik tanımına uygun bir dille ifade ettiği görülmektedir. “Güzelliğin On Par’etmez” türküsünde aşk temasını işleyen Veysel'in aşkın maddi güzelliklerle ölçülemeyeceğini, “Kara Toprak” türküsünde toprağı bir dosta benzeterek doğaya ve toprağa olan sevgisini yansıttığını, “Uzun İnce Bir Yoldayım” türküsünde hayat-ölüm temasını işleyerek, hayatın geçici olduğunu ve kendi iç yaşamındaki; bazen duygusal çatışmaları bazen de kabullenışı lirik bir dille ifade etmektedir. Bu örneklerde de görüldüğü gibi, Âşık Veysel'in şiirleri,

sadece dış dünyayı betimlemekle kalmaz, aynı zamanda kendi iç dünyasını, duygusal deneyimlerini ve düşüncelerini de yansıtır. Bu da onun şiirlerine lirik bir özellik kazandırır. Ayrıca Veysel'in türkülerine müzikal anlamda bakıldığında büyük çoğunluğunda bağlantı kısımlarının olduğu da görülmektedir. Bağlantı kısımlarının olması nedeniyle icra edilen eserlerin asıl sözleri tamamlayan birimler olması, bu nedenle de Türk halk müziği açısından 'türkü' olma özelliği taşıması adına önem arz etmektedir. Bu bilgiler ışığında, Âşık Veysel'in şiirlerinde lirik bir anlatımın olduğu da açıkça görülmektedir. Çalışmada seçilen Âşık Veysel türkülerini konu ve şekil bakımından incelendiğinde de lirik bir anlatımın ve bağlantı kısımlarının olduğu görülmektedir. Bu anlatıma sahip türkülerin çoğunluğunun, Türk Halk Müziği repertuvarında en çok kullanılan makam dizisi türlerinden olan Hüseyini ve aynı diziyi kullanan benzer makam dizileri olduğu ve Âşık Veysel eserlerinde de en çok kullanılan makam dizisi türünün Hüseyini olduğu ve aynı eserlerde folklorun 4 işlevinin hâkim olduğu hipotezinden hareketle bu çalışma yapılmıştır.

Âşık Veysel Şatıroğlu ve Âşıklık Geleneği

1894 yılında Sivas'ın Sivrialan köyünde dünyaya gelen Veysel; 7 yaşında suçiçeği salgını nedeniyle önce bir gözünü daha sonra geçirdiği başka bir kaza sonucu da diğer gözünü kaybetmiştir. O dönemlerde görme engelliler için özel bir eğitim imkânı bulunmaması sebebiyle okuma yazma öğrenememiş, babasının isteğiyle köylerinin imamından Kur'an-ı Kerim öğrenmeye başlamıştır. Bununla birlikte bağlama dersleri de almaya başlamıştır. Daha sonra akrabalarının kızı Esmâ hanımla evlendirmiş ve 8 yıl evli kalmıştır. Ancak Esmâ yıllar sonra Veysel'i bırakıp ve başkasıyla kaçmıştır. Öz (1994) ise; Esmâ'nın kaçışının, köyünden hiç ayrılmamış olan Veysel'in hayatında önemli bir kırılma noktası olduğunu, deli Süleyman ve Kalaycı Hüseyin'le birlikte Zara'ya yaptığı yolculuğun Veysel'in dünyasına yeni pencereler açtığını belirtmektedir. Ayrıca Kürt Kazım'la birlikte gezdiği tekke ve türbelerin, tasavvufi düşünceyi hayatına daha da yakınlaştırdığını, Zara'da tanıştığı Gülizar'la evlenmesiyle birlikte hem yeni bir hayata başladığını hem de türkülerini daha geniş kitlelere ulaştırma fırsatı bulduğunu belirtmektedir. (s. 10).

Veysel hayatta iki arzusunun gerçekleşmediğinden yakınır, biri Ata'sını görememiş olmasıdır, diğeri ise görmemesi sebebiyle askere gidememiş olmasıdır. Arkadaşlarının askere gidip kendisinin köyde kalma sebebiyle Veysel sazına daha çok sarılır. "Önce çevre köylerde kendini gösterir. Ahmet Kutsi Tecer'in 5-7 Kasım 1931 tarihinde Sivas'ta yaptığı I. Sivas Halk Şairleri Bayramına katıldıktan sonra yıldızı parlar" (Kaya, 2004: 6). Kendisi ilk Âşıklar Bayramı'na

katılana kadar sadece usta malı türküleri çalıp söyler. Âşıklar Bayramı'na katılımından sonra kendisine "Halk Şairi" belgesi verilir ve bu belgeden sonra bağının çözüldüğünü ifade eden Veysel artık Anadolu'yu gezmeye başlar. Yine Öz (1994); seferberliğin ardından başlayan yeni dönemde, Atatürk'ün fikirlerinin hayata geçirildiği Türkiye'yi Veysel'in keşfettiğini ve türkülerinde bu keşiflerini en güzel şekilde dile getirdiğini belirtmektedir (s. 11). Ardından Veysel II. Sivas ve II. Konya Âşıklar Bayramı'na katılır. Şiirlerinde sevgi, saygı, dayanışma, tabiat, özgürlük, aşk, sevgi ve eğitim gibi toplumsal ve kültürel değerlerin yanı sıra adalet ve özgürlük gibi evrensel konulardan bahseden Veysel; bazen kendi içinde bulunduğu durumları bazen de toplumun içinde bulunduğu durumları şiirlerine ardından da sazına aktarmış ve günümüzde de dilden dile söylenir olmuştur. Literatürdeki yayınlara göre Veysel'in 180 adet şiiri bulunmaktadır. Gün yüzüne çıkan ilk şiiri Gazi Mustafa Kemal Paşa için söylediği 'Türkiye'nin İhyası Hazreti Gazi' mısrasıyla başlayan ve 16 kıtadan oluşan Atatürk şiiridir ve şiir aynı zamanda 'Hakimiyet-i Milliye' gazetesinde yayınlanmıştır. Artık Âşık Veysel adıyla tanınmış; Âşıklık Geleneğinin içinde sazı ve sözüyle yer bulmuş ve hem usta malı türküleri hem de kendi yarattığı türküleri söyleyerek bu kültürü yeni nesillere aktarma görevini başarıyla tamamlamış ve Türk Halk Müziğinin önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Buradan hareketle Âşıklar;

- a) Saz çalan,
- b) İrticâlen [doğaçlama] şiir söyleyen,
- c) Atışma yapabilen,
- d) Usta- Çırak ilişkisi içinde yetişen,
- e) Bâde içtiğini belirten,
- f) Gezgin olan,
- g) Kahvehanelerde veya açık alanlarda topluluklara sesiyle-sazıyla hitap eden,
- h) Kimi zaman hikâyeler anlatan,
- i) Bir edebiyat geleneğine sahip olan veya bu özelliklerin bir bölümünü taşıyan,
- j) İçinde bulunduğu toplumun, dünya görüşünü, sanat zevkini, yaşam düzenini ve beraberinde geleneklerini yansıtan-yaşatan,
- k) Halk edebiyatı ve halk müziğinin gelecek nesillere aktarılmasında önemli rolü olan, sanatçılardır" (Çınar, 2008: 18).

Bu gelenek içinde yetişen Âşık Veysel'in de yukarıda belirtilen pek çok özelliğin kendisinde bulunduğunu söylemek mümkündür.

İşlevsel Kuram ve William Bascom'un Folklorun Dört İşlevi

Folklor ile ilgili Yönetken (2017); "halka ilişkin maddi ve manevi geleneklerin sistemli ve bilimsel bir şekilde incelenmesi" tanımlanmasını yapmaktadır (s.31). Aynı zamanda kültürel mirası oluşturan folklor; toplumun kimliğini, tarihini ve sosyal yapısını da yansıtır. Bu konuyla ilgili özellikli çalışmalar Halkbilim alanındaki işlevsel kuram çalışmalarıdır. İşlevsel Halkbilimi

Kuramı'nın ilk öncülerinden biri Frans Boas ve öğrencileridir. Çobanoğlu (2018) İşlevsel kuramla ilgili olarak, folklorik bir unsurun toplumun yapısı ve bireyin yaşamı üzerindeki rolünü anlamaya çalıştığını, bu kuram çerçevesinde, mitlerden ninnilere, türkülerden atasözlerine kadar tüm folklorik unsurların, farklı toplumlarda farklı anlamlar taşıdığı ve farklı işlevler gördüğünü vurgulamaktadır. Örneğin, bir aşk türküsünün farklı kültürlerde farklı şekillerde yorumlanabileceğini ve farklı toplumsal mesajlar verebileceğini, bu nedenle de folkloru tam anlamıyla anlayabilmek için, her bir folklorik unsurun içindeki farklı alt türleri ve bu türlerin farklı toplumdaki kullanım şekillerini incelemek gerektiğini belirtmektedir (s.262-263). İlerleyen dönemlerde William Bascom da bu kuramla ilgili, 1954 yılında "Folklorun Dört İşlevi" adlı makalesini "The Journal of American Folklore" dergisinde yayınlamıştır. Bascom, makalesinde özellikle antropolojistleri ilgilendirdiğini düşündüğü üç sorun üzerinde durur: 1. Folklorun sosyal bağlamı, 2. Folklorun kültürel bağlamı olarak adlandırabilecek kültürle folklorun ilişkisi, 3. Folklorun işlevleri (Bars, 2015: 157).

"W. Bascom makalesinde folklorun dört işlevi olduğunu belirterek bu işlevleri kısaca açıklar. Bascom'a göre eğlence folklorun en önemli işlevlerinden biridir. Çoğu gülme unsurunun altında derin anlamlar vardır. Aynı durum fantezi ve hayal için de geçerlidir. Folklorun ikinci işlevi kültürün onaylanması, ritüellerin ve kurumların doğrulanmasıdır. Örneğin, mitler ilkel kültürlerde vazgeçilmez bir işlevi yerine getirmiştir. Mitler, inançları tanımlayarak düzenler, ahlaki korur, uygulanmasını sağlar. Mitler ritüellerin etkilerini doğrular ve yol göstericiler için pratik kuralları içerir. Böylece mit, geleneği güçlendirir; başlangıçtaki olayların izini sürer; değerini artırarak inandırıcılığını artırır. Folklorun üçüncü işlevi özellikle okuma yazması olmayan kültürlerdeki eğitim işlevidir. Doğu Afrika'da Chagalar arasında Raum tarafından yapılan araştırma pedagojik bir araç olarak folklorun önemini ortaya koyar. Folklorun dördüncü işlevi ise kabul edilmiş davranış örüntülerini sürdürmektir. Davranışları, inançları geçerli kılmanın ötesinde, folklorun bazı şekilleri sosyal baskı uygulanması ve sosyal kontrol çalışması açısından önemlidir [...] Folklor gençlikte gelenekleri ve ahlaki standartları telkin etmek, yetişkinlikte uygun davrandığında ödüllendirmek, yoldan çıktığında eleştiriyile cezalandırmak, kurumlar ve âdetler sorgulandığında akılcılaştırma sağlamak, onlarla oldukları gibi yetinmeyi önermek ve günlük yaşamın zorluklarından, adaletsizliklerinden bir kaçış sağlamak için kullanılır" (Bars, 2015: 157-158)

William Bascom'un makalesinin 3. maddesinde belirttiği folklorun işlevleri;

1. İşlev: Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi,
2. İşlev: Değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme işlevi,
3. İşlev: Eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktararak gelecek kuşakların eğitilmesi işlevi,
4. İşlev: Kişisel ve toplumsal baskılardan kaçıp kurtulma mekanizması olarak sıralanmaktadır.

Âşık Veysel, Türk halk müziğinin önemli temsilcilerinden biri olarak, folklorun taşıyıcısı ve yaratıcısı konumundadır. Onun türkülerinde de folklorun dört temel işlevi olan eğlendirme, eğitim, sosyalleştirme ve kültürel mirası aktarma işlevleri açıkça görülmektedir. Bu makale de Âşık

Veysel'in türkülerinin folklorun bu dört temel işlevi bağlamında nasıl değerlendirilebileceğini incelemektedir.

Yapılan tüm bu açıklamalar doğrultusunda çalışmanın alt problem soruları aşağıda belirtilmiştir.

- ✓ İncelenen Âşık Veysel türkülerinin makam ve biçim özellikleri nasıldır?
- ✓ Âşık Veysel'in türkülerini; William Bascom'un folklorun dört işlevi bakımından değerlendirmek mümkün müdür?

Çalışmanın evrenini; Âşık Veysel'in TRT repertuarında bulunan türkülerini oluşturmaktadır. Çalışma evrenini gösteren; makamsal özelliklerinde yer aldığı Tablo 2 ve Tablo 3, bulgular ve yorumlar kısmında verilmiştir. Âşık Veysel'in en çok icra edildiği düşünülen on türküsü ise çalışmanın örneklemdir. Örneklem dahilindeki eserler ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

No	TÜRKÜ ADI	Rept. No	KAYNAK KİŞİ	DERLEYEN
1	Ağlayalım Atatürk'e	4387	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Plaktan Yazıldı
2	Anlatmam Derdimi Dertsiz İnsana	3061	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm. Md.
3	Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada	3065	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm. Md.
4	Beni Hor Görme Gardaşım	3064	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm. Md.
5	Çiğdem Der Ki Ben Elâyım	297	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Muzaffer SARISÖZEN
6	Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım	3067	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm. Md.
7	Güzelliğin On Par'etmez	3070	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm. Md.
8	Kul Olayım Kalem Tutan Ellere	1735	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Muzaffer SARISÖZEN
9	Mecnunum Leylamı Gördüm	269	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Muzaffer SARISÖZEN
10	Uzun İnce Bir Yoldayım	2973	Â. Veysel ŞATIROĞLU	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm. Md.

Tablo 1. Örneklem olarak alınan türküler

YÖNTEM

Çalışmanın evrenini TRT repertuarında var olan Âşık Veysel türkülerini oluşturmaktadır. Ancak bu çalışmada Âşık Veysel'in TRT repertuarında bulunan ve en çok icra edildiği düşünülen on adet türkü örneklem olarak alınmış ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 189). Ayrıca türkülerin biçim yapısı değerlendirmeleri Bol ve Sümbüllü'ye (2023) ait ilgili makaledeki değerlendirme yöntemi kullanılarak, ancak gerekli yerlerde halk müziği terminolojisine uyarlanarak yapılmıştır (s. 2001). Türkülerin biçim analizlerinde kullanılan **sb** saz bağlantılarını, **b** söz bağlantılarını, **m** ise şiirin her bir mısrasını ifade etmektedir. **A, B, C** vb. büyük harfler, türküde geçen farklı ezgi motiflerini, **(1), (2)** vb. parantez içinde verilen sayılar türkü içindeki motiflerin kaç ölçüyle icra edildiğini, mısralar yanında parantez içinde sayı yok ise bir ölçüyle icra edildiğini, **8/8** şeklinde verilenler değişen ritim yapılarını, **.../1** ilgili mısranın birinci yarısını, **.../2** şeklinde verilenlerse mısranın ikinci yarısını

ifade etmektedir. Türküler bu açıklamalar doğrultusunda incelemeye tabi tutulmuştur. Örneklem olarak alınan türküler hem müziğin işlevsel yapısını çözümlenmede kullanılmış hem de söylenme amacına göre Kaplan'ın da aşağıda açıklamasını yaptığı (2013); William Bascom'un folklorun dört işlevi bakımından değerlendirilmiştir;

Hoş vakit geçirme eğlenme ve eğlendirme işlevi: Folklorik etkinlikler, toplumların sosyal yapısını yansıtan aynalar olduğunu, eğlencenin, bu etkinliklerin önemli bir parçası olsa da asıl amacın toplumsal bağları güçlendirmek, ortak değerleri paylaşmak ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak,

Değerlere, toplum kurumlarına ve törelere destek verme işlevi: Folklorik uygulamalar olarak, toplumların ortak değerlerini, inançlarını ve yaşam biçimlerini yansıtan ritüellerin katılımcılara ait oldukları kültüre aidiyet duygusu kazandırdığını ve toplumsal birliği güçlendirerek gelenekleri yeniden canlandırıp bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağladığını,

Gelecek kuşaklara aktarma yoluyla eğitim işlevi: Yazının yaygın olmadığı toplumlarda, folklor ürünlerinin (masallar, destanlar, türküler vb.) bilgi ve becerilerin nesilden nesile aktarılmasında temel araç olduğunu, bu sayede tarih, değerler ve yaşam biçimlerinin korunduğunu,

Toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması: Folklorun, bireylerin toplumsal normlara uyum sağlamasına ve böylece üzerlerindeki baskıları azaltmasına yardımcı olmaktadır (s. 109).

Verilerin Analizi

Bu çalışmanın verileri TRT Repertuarında yer alan ve örneklem olarak alınan 10 adet türküden elde edilmiştir.³ Elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 239). Belirlenen 10 türkü de Bascom'un dört işlevi bağlamında özetlenmiş ve içerikleri yorumlanmıştır. William Bascom'un "Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi", folklorun bireylerin ve toplumların yaşamlarına keyif, neşe ve eğlence katma amacını ifade etmektedir. Folklor, bu işlevi aracılığıyla insanların gündelik yaşamın stresinden uzaklaşmasına, rahatlamasına ve hoşça vakit geçirmesine yardımcı olmaktadır. Bu işlev, özellikle birçok folklor türlerinde belirgin olarak görülmektedir. Özellikle halk müziği, insanların duygularını ifade etmelerine, eğlenmelerine ve kültürel değerlerini yaşatmalarına yardımcı olması

---

³ Müzikal analizlerdeki biçim yapı değerlendirmeleri yöntem kısmında ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

sebebiyle Âşık Veysel'in türkülerini yakmasında ve icra etmesinde bu işlevin (1. İşlev) örneklem dahilinde incelenen tüm eserlerde açık bir şekilde karşılık bulunduğu anlaşılmış, bu sebeple bulgular ve yorumlar kısmında yapılan değerlendirmelerde bu işleve yer verilmemiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

TRT Türk Halk Müziği repertuvarında Âşık Veysel Şatıroğlu'nun kaynak kişi olarak adının geçtiği toplam altmış beş adet türkü bulunmaktadır. Bunlardan altı adetinde derleyen olarak kendisinin adı yazmaktadır. Bu türküler aşağıda bir tablo şeklinde makam özellikleri belirtilerek verilmiştir. 50 adet kırık hava ve 15 adet uzun havanın bulunduğu tabloda toplamda 52 türkü Hüseyini makamı, 9 türkü Uşşak makamı, 1 türkü Buselik+Uşşak makamı, 1 türkü Muhayyer makamı, 1 türkü Uşşak Zemzeme ve 1 türkü de Muhayyer+Kürdî makamı özelliği taşımaktadır. Yukarıda verilen bilgiler ışığında Âşık Veysel'in türkülerinde de Hüseyini makamını çoğunlukla kullandığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen bulguların; William Bascom'un "Folklorun dört işlevi" üzerinde durularak değerlendirmeleri yapılmıştır.

NO	TÜRKÜ ADI	MAKAMI
1	Ağlayalım Atatürk'e	Hüseyini
2	Allah Birdir Peygamber Hak	Uşşak
3	Anlatmam Derdimi Dertsiz İnsana	Hüseyini
4	Aras Kenarının İnce Dumamı	Hüseyini
5	Asırlar Elinde Bir Tespih Gibi	Hüseyini
6	Az Giderim Uz Giderim	Hüseyini
7	Bahar Gelir Kudurursun	Hüseyini
8	Bahçalarda Hıyar	Uşşak
9	Bana Da Banaz'da Pir Sultan Derler	Hüseyini
10	Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada	Hüseyini
11	Ben Meylimi Üç Güzele Düşürdüm	Hüseyini
12	Beni Hor Görme Gardaşım	Hüseyini
13	Bir Küçük Dünyam Var İçimde Benim	Hüseyini
14	Bir Ulu Ağaçtan Bir Yaprak Düşse	Hüseyini
15	Boş Gitme Köyüne Ey Bad-I Saba	Hüseyini
16	Çırpıp İçinde Döndüğüm Deniz	Hüseyini
17	Çiğdem Der Ki Ben Alayım	Hüseyini
18	Çoktan Beri Hasiretin Çekerim	Hüseyini
19	Dedim Dilber Didelerin İslanmış	Hüseyini
20	Derdimi Dökersem Derin Dereye	Hüseyini
21	Dilber Yol Üstünü Kış Eylemişsin	Hüseyini
22	Dost Dost Diye Hayalına Yeldiğim	Hüseyini
23	Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım	Hüseyini
24	Dün Gece Yar Eşiğinde	Hüseyini
25	Dünyada Tükenmez Murat Varımış	Hüseyini
26	Ekini Biçer Oldum	Uşşak
27	Esti Bahar Yeli Karlar Eridi	Hüseyini
28	Geçti Bahar Geldi Yazın	Hüseyini
29	Gel Ey Âşık Bu Bi Esrar-I Haktır	Hüseyini
30	Gonca Gülün Kokusuna Meftunum	Hüseyini
31	Güzelliğin Onpar Etmez	Hüseyini

32	Havalanma Telli Durnam	Hüseyni
33	Hayal Bana Yakın Yar Bana Uzak	Hüseyni
34	İzi Kayıp Kendi Gizli Bir Yare	Uşşak
35	Karşıdan Karşıya Herg İden Komşu	Uşşak
36	Keklik İdim Vurdular	Hüseyni
37	Kul Olayım Kalem Tutan Ellere	Uşşak
38	Kulak Ver Sözüme Dinle Vatandaş	Hüseyni
39	Mecnun'um Leyla'mı Gördüm	Hüseyni
40	Ne Ötersin Dertli Dertli	Hüseyni
41	Okudum Mektepte Vardım Bir Ere	Hüseyni
42	Salını Salını Gelen Efendim	Hüseyni
43	Seher Vakti Senin Ah-U Zarından	Buselik+Uşşak
44	Seherde Ağlayan Bülbül	Hüseyni
45	Sen Bir Ceylan Olsan Ben De Bir Avcı	Uşşak
46	Şu Karşıkı Karlı Dağlar	Hüseyni
47	Türk Milleti (Cumhuriyet Türküsü)	Hüseyni
48	Uzun İnce Bir Yoldayım	Hüseyni
49	Yiğitler Silkinip Ata Binende	Hüseyni
50	Yüce Dağ Başında Kar Var Buzunan	Uşşak Zembeme

Tablo 2. TRT repertuarında bulunan Âşık Veyssel türküleri (kırık havalar).

UZUN HAVALAR	TÜRKÜ ADI	MAKAMI
1	Ağgül Seni Camekanda Görmüşler	Uşşak
2	Aşığa Ser Vermek Dostuna Kolay (Avşar Ağzı)	Hüseyni
3	Ben Giderim Adım Kalır Dostlar Beni Hatırlasın	Muhayyer
4	Bir Kökte Uzamış Sarmâşık Gibi	Hüseyni
5	Bir Seher Vaktinde Gençlik Çağında	Hüseyni
6	Bizim Eller Yaylasına Yürümüş	Hüseyni
7	Denizaltı Dumlupınar Kazası	Hüseyni
8	Dostum Beni Niçin Zar İncidirsin	Hüseyni
9	Eğer Benim İlen Gitmek Dilersen	Hüseyni
10	Genç Yaşımda Felek Vurdu Başıma	Hüseyni
11	İhtiyat M'ettin De Geri Bakmaya	Muhayyerkürdî
12	Kapıya Oturmuş Kurar Araba	Uşşak
13	Ne Haldayım Ela Gözün Süzenler	Hüseyni
14	Penceresi Mavi Boya	Uşşak
15	Yastadır Ey Deli Gönül Yastadır	Hüseyni

Tablo 3. TRT repertuarında bulunan Âşık Veyssel türküleri (uzun havalar).

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

“İncelenen Âşık Veyssel türkülerinin makam ve biçim özellikleri nasıldır?” birinci alt problemine yönelik bulgular aşağıdaki gibidir.

Türkülerin Makam ve Biçim Analizi⁴

“Ağlayalım Atatürk’e”

Makam: Hüseyni makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol², Fa diyez² perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: İlk merteye güçlüsü (tiz muhayyer) perdesi, ikinci güçlüsü (neva) perdesidir.

⁴ Makam değerlendirmeleri GTM nota yazım sistemine göre yapılmıştır.

Yeden:- ⁵

Seyri: İnici

Ses Genişliği: La (Dügah)- Do (Tiz Çargâh)

Biçim Yapısı:

A $sb(2)x2$	A
B $sb(10)+C sb(2)$	B
D $1m(2)$	C
E $2m/1+F 8/8 2m/2$	D
G $sb(4)$	E
H $3m(2)$	F
I $4m/1+J 8/8 4m/2+C sb(2)$	G
K $5m(2)$	H
L $6m(2)$	I
M $7m(2)$	J
N $8m(2)+C sb(2)$	K
O $5m(2)$	L
P $6m(2)+C sb(2)$	M
R $7m(2)$	N
S $8m(2)+C sb(2)$	O

Türkü, biçim yapısı olarak **A+B+C+D+E+F+G+H+I+J+K+L+M+N+O** yapısındadır. Bu bakımdan türküde *C sb* bölümü hariç -2 ölçülük saz bağlantısı – hiçbir ezginin tekrarı bulunmamaktadır. Dolayısıyla türkü her bölümü birbirinden farklı biçim yapısıyla bestelenmiştir. İlâveten bu eserin son üç kıtasında Veysel; serbest usulde bir icra söyleyişini tercih etmiştir. Bu sebeple eserin sonunda yer alan serbest bölüm biçim incelemesine dahil edilmemiştir.

“Anlatmam Derdimi Dertsiz İnsana”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol², eser içinde ise Fa diyez³ perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini)

Yeden:-

Seyri: Çıkıcı-inici özelliktedir.

Ses Genişliği: La (Dügah)-La (Muhayyer)

⁵ Âşıklar yeden seslerini genellikle saz icrasıyla duyurmaktadırlar. Âşık Veysel de yedeni saz icrasıyla duyurmaktadır. Tabiatıyla her müzik/makam dizisinin bir yedeni bulunmaktadır. Ancak bazı eserlerde yedenin özellikle kullanılmamış olduğu anlaşılmaktadır.

Biçim Yapısı:

A sb(8)	A
B 1m (3)+C sb(2)	B
D 2m(3)+C sb(2)	C
E 3m(3)	D
F 4m(3)	E
G b(6)	F

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+D+E+F** yapısındadır. Her bölümün birbirinden farklı biçim yapısına sahip olması sebebiyle ezgi çeşitliliği kullanımının olduğunu göstermektedir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol², eser içinde ise Fa diyez perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini). Re (Neva) perdesinde asma kalışlar yapılsa da güçlüsü Hüseyini'dir.

Yeden:-

Seyri: İnici

Ses Genişliği: La (Dügah)-La (Muhayyer)

Biçim Yapısı:

A sb(9)+B sb(9)	A
C 1.m(3)+D sb(2)	
C 2.m(3)+D sb(2)	B
C 3.m(3)+D sb(2)	
E 4.m(3)+F b(3)	C

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C** yapısındadır. Türkü her bölümü birbirinden farklı biçim yapısıyla bestelenmiştir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Beni Hor Görme Gardaşım”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol², eser içinde ise Fa diyez³ perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini). Re (Neva) ve Si (Segâh) perdelerinde asma kalışlar yapılmaktadır ancak güçlüsü Mi (Hüseyini) perdesidir.

Yeden:-

Seyri: Çıkıcı-inici

Ses Genişliği: La (Dügah)-Sol (Gerdaniye)

Biçim Yapısı:

A sb(2x2)	A
B 1.m+C 1.m+D 2.m	B
(A 3.m+4.m+E sb) x 2	A

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+A** yapısındadır. Türkü her bölümü birbirinden farklı biçim yapısıyla bestelenmiştir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Çiğdem Der Ki”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Fa diyez, eser içinde ise Si bemol2 perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini). Re (Neva) asma kalışlar yapılsa da güçlüsü Hüseyini'dir.

Yeden: Sol (Rast)

Seyri: Çıkıcı-inici

Ses Genişliği: Sol (Rast)-Sol (Gerdaniye)

Biçim Yapısı:

A sb+B sb(3)	A
C 1.m(2)+D 2.m(3)	B
E 3.m(2)+F 4.m (4)	C
A 5.m(2)+B 6.m(3)	A

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+A** yapısındadır. Türkü her bölümü birbirinden farklı biçim yapısıyla bestelenmiştir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol2, eser içinde ise Fa diyez3 perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini)

Yeden:-

Seyri: Çıkıcı-inici

Ses Genişliği: La (Dügah)-La (Muhayyer)

Biçim Yapısı:

A sb(12)	A
B 1.m(2) x 2	B
C 2.m(2)	C
D 3.m(2)	D
E 4.m(2)+F b+G sb+ H b(2)+I b+J sb(2)	E

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+D+E** yapısındadır. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir. İtalik ve koyu renkle yazılan kısım **H b(2)+I b +J sb(2)**; 2. bendin ilk mısrasıdır. Bu kısım her bendin sonunda yeni mısranın sözleriyle tekrar edilmektedir. Her bölümün birbirinden farklı biçim yapısına sahip olması sebebiyle ezgi çeşitliliği kullanımının olduğunu göstermektedir.

“Güzelliğin On Par’Etmez”

Makam: Hüseyni makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol², eser içinde ise Fa diyez³ perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Yeden: Sol (Rast)

Seyri: Çıkıcı-inici

Ses Genişliği: Sol (Rast)-Sol (Gerdaniye)

Biçim Yapısı:

A sb(6) x 2	A
B 1.m(2)+C 1. M(2)	B
D 2.m	C
E 3.m	D
F 4.m	E
G 3.m	F
H 4.m	G
I 4.m	H

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+D+E+F+G** yapısındadır. Her bölümün birbirinden farklı biçim yapısına sahip olması sebebiyle ezgi çeşitliliği kullanımının olduğunu göstermektedir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Kul Olayım Kalem Tutan Ellere”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir. Türküde; genellikle mi (Hüseyini) perdesindeki kalışların olması sebebiyle bu makam uygun görülmüştür.

Donanımı: Si bemol2 perdesi bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini)

Yeden:-

Seyri: Çıkıcı-inici

Ses Genişliği: La (Dügah)-Fa (Acem)

Biçim Yapısı:

A 1.m(3)+B sb

A 2.m(3)+B sb **A**

A 3.m(3)+B sb

C 4.m(3) **B**

D b(4) **C**

E 3.m+4.m (3x2) **D**

D b(3) **C**

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+D+C** yapısındadır. Her bölümün birbirinden farklı biçim yapısına sahip olması sebebiyle ezgi çeşitliliği kullanımının olduğunu göstermektedir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Mecnun'um Leyla'mı Gördüm”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol2, eser içinde ise Fa diyez perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini)

Yeden:-

Seyri: İnici

Ses Genişliği: La (Dügah)-Sol (Gerdaniye)

Biçim Yapısı:

A sb(4x2) **A**

B 1.m(3)+C 1.m(2) **B**

D 2.m+E sb **C**

(F 3.m(2)+G 4.m(4)) x 2   **D**

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+D** yapısındadır. Her bölümün birbirinden farklı biçim yapısına sahip olması sebebiyle ezgi çeşitliliği kullanımının olduğunu göstermektedir. Bu yapı her kıtada aynı şekilde tekrar etmektedir.

“Uzun İnce Bir Yoldayım”

Makam: Hüseyini makamı özelliği göstermektedir.

Donanımı: Si bemol², Fa diyez³ perdeleri bulunmaktadır.

Karar Sesi (Durak): La (Dügah)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini)

Yeden:-

Seyri: İnici

Ses Genişliği: La (Dügah)-Sol (Gerdaniye) 7 ses

Biçim Yapısı:

A sb(4)+B sb(6)   **A**

C 1.m+D sb

C 2.m+D sb   **B**

E 3.m   **C**

F 4.m+G b(2)   **D**

Türkü biçim yapısı olarak **A+B+C+D** yapısındadır. Bu türküde mısranın tamamı değil yalnızca mısra sonlarında yer alan 1 ya da 2 kelimenin ard arda (Gidiyorum **gündüz gece-gündüz gece-gündüz gece** gibi.) tekrar edildiği görülmektedir. Bu çalışmada; bu kısımlar söz bağlantısı olarak değerlendirilmiştir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

“Âşık Veysel’in türkülerini; William Bascom’un folklorun dört işlevi olan ‘Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi’, ‘Değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme işlevi’, ‘Eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktarılacak gelecek kuşakların eğitilmesi işlevi’ ve ‘Kişisel ve toplumsal baskılardan kaçıp kurtulma işlevi bakımından değerlendirmek mümkün müdür?” ikinci alt problemine yönelik bulgular aşağıdaki gibidir. Verilerin analizi kısmında belirtildiği üzere; ‘Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi’ örneklem dahilinde incelenen tüm eserlerde açık bir şekilde karşılık bulduğu anlaşıldığından, bulgular ve yorumlar kısmında yapılan değerlendirmelerde bu işleve yer verilmemiştir.

“Ağlayalım Atatürk’e”

Bu türküde Veysel; Atatürk'ün başarıları ve liderlik vasıflarından bahsederek onu yüceltirken, Atatürk'ün toplumun her kesiminden insan tarafından saygı, sevgi gördüğü ve benimsendiği vurgulanmaktadır. ‘Bütün dünya kan ağladı’, ‘İnsu cinni cem'i mahluk’, ‘Hepisi birden ağladı’ gibi dizeleri; Atatürk'ün ölümüyle birlikte onu sevenlerin yas tuttuğunu ve bu olayın ardından birlik olduklarını vurgulamaktadır. Atatürk'ün halkı için yaptığı tüm fedakârlıklardan bahseden Veysel, yaptıklarının ölümünden sonra yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması gerekliliğini ifade etmektedir. Türküde gençlere seslenerek; Atatürk'ün ideallerini yaşatma ve taşıma sorumluluğunu bir kez daha hatırlatmaktadır. Türkünün pek çok dizesinde özellikle milli duygu ve değerlere yer verilmiş; Atatürk'ün ülkenin modernleşme politikaları çerçevesinde yaptığı çabalar da ifade edilmiştir.

- ✓ Sözlerde, Atatürk'ün Türk toplumu için taşıdığı önem, onun değerleri ve idealleri önemli bir şekilde vurgulandığından; bu ağıtın Bascom'un ikinci işlevini güçlü bir şekilde yansıttığı anlaşılmaktadır.

Ağıt; Atatürk'ün ölümünü ve onun Türk milleti için önemini vurgulamaktadır. Atatürk'ü tarihsel liderlerle kıyaslayarak onun büyüklüğünü ön plana çıkarmakta ve genç nesillerin tarihsel bilincini pekiştirmektedir. Atatürk'ün liderlik vasıflarını, halkı için yaptıklarını modernleşme sürecindeki çabalarını vurgulayarak genç nesillere bu değerleri aşılamaktadır. ‘Koruyalım yurdumuzu’ dizesiyle; milli birlik, beraberlik duygularını vurgulayarak bu değerlerin, milli kimliğin ve vatanseverliğin güçlenmesine de katkı sağlamaktadır.

- ✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini yukarıda da belirtildiği şekilde karşılamaktadır.

Veysel'in ağıtı doğrudan bir kaçış mekanizması sunmasa da Atatürk'ün ölümüyle birlikte toplumun düştüğü büyük boşluğu ve acıyı anlatarak bir tür duygusal kaçış mekanizması sunmaktadır. Toplumun yaşadığı acı, ağıt aracılığıyla dışa vurularak ve paylaşılarak hissedilen acının hafifletilmesini sağlamaktadır. Dünyevi kaygıların ve baskıların geçiciliğini ‘şüphesiz bu dünya fani’ dizesiyle insanları daha büyük bir amaca ve manevi değerlere yönlendirmektedir. Atatürk'ün mirasını ve değerlerini benimseyerek, geleceğe umutla bakmanın önemini vurgulamış ve böylelikle toplumsal ve kişisel baskıların üstesinden gelmenin mümkün olduğunu ifade etmektedir. Veysel gelecek nesillere, Atatürk'ün ideallerini yaşatma ve ülkeyi daha iyi bir geleceğe taşıma sorumluluğu yüklemekte, onlara bir amaç ve motivasyon kaynağı sunarak çalışma bilinci aşılamaktadır.

- ✓ Bu türkü, dördüncü işlevi doğrudan yansıtmasa da dolaylı olarak karşılamaktadır.

“Anlatmam Derdimi Dertsiz İnsana”

Veysel türküsünde; dertsiz insanın, dertli bir insanın halinden anlamayacağını ifade etmektedir. İnsanların yaşamlarında olumsuzlukların olabileceğini ancak bu durumlar karşısında insanların empati kurmalarının onlara fayda sağladığını ve toplum arasında karşılıklı anlayış ve yardımlaşma değerlerinin önemini vurgulamaktadır. İnsanlara dertlerin paylaşılmasının, gösterdikleri sabrın ve metanetin önemini vurgulayarak toplumun zor zamanlarda dayanışma ve yardımlaşma değerlerinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Veysel aynı zamanda türküsünde; doğanın kendi içinde bir düzeni olduğunu ve bu düzenin ilahi bir takdirle belirlendiğini ifade ederek insanları doğaya ve ilahi düzene saygı duymaya yönlendirmektedir.

- ✓ Türkü Bascom'un ikinci işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

‘Veysel günler geçti yaş altmış oldu’ ve ‘döküldü yaprağım güllerim soldu’ dizeleriyle yaşamından bazı kesitler sunarak hayat tecrübelerinden örnekler vermiş ve bu deneyimlerini dinleyicilerle paylaşmıştır. Veysel'in genç nesillere aktardığı bu deneyimlerle onlara geçmiş kuşakların bilgi ve birikimlerinden yararlanmaları gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Yine Veysel; sabrın ve metanetin önemini vurgu yaparak genç nesillere hedeflerine ulaşmak için sabırlı olmaları ve zorluklar karşısında pes etmemeleri gerektiğini aktarmaktadır.

- ✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Veysel; dertlerin dile getirilmesinin ve paylaşılmasının önemli olduğunu, insanın dertlerini onu anlayabilecek ya da aynı dertleri yaşamış birine anlatarak insanın yalnızlık hissinden kurtularak yükünü hafifleteceğini anlatmaktadır. Böylece insanlara bir tür duygusal kaçış ve rahatlama sağlamaktadır.

‘Derdim bana derman imiş bilmedim’ dizesiyle, dertlerin kişisel gelişim ve olgunlaşma için bir fırsat olabileceğini ifade ederek, dinleyicinin yaşadığı zorlukları kabullenmesine ve onlardan bir anlam çıkarmasına yardımcı olabilmektedir.

Türkü, aşkın, acının ve yaşlanmanın tüm insanlık için bir deneyim olduğunu, bu duyguların herkes tarafından paylaşıldığını ve dinleyicinin yalnız olmadığını hissettirerek onlara bir kurtulma mekanizması sunmaktadır.

Yine ‘Veysel günler geçti yaş altmış oldu’ ve ‘Döküldü yaprağım güllerim soldu’ dizeleri, zamanla acıların hafiflemesine ve yaraların iyileşmesine yardımcı olduğunu ifade ederek dinleyicinin yaşadığı zorlukların geçici olduğunu ve zamanla üstesinden gelebileceğini hatırlatmaktadır.

- ✓ Türküde Bascom'un dördüncü işlevi; doğrudan bir kaçıştan bahsetmese de dolaylı olarak bu işlevi karşılamaktadır.

“Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada”

Türküsünde Veysel; yaşamı boyunca yanından ayırmadığı ve onun hissettiklerini aktardığı dert ortağı ve ustalık ürünü olarak sazının değerini vurgulamaktadır. ‘Ben babamı sen ustanı unutma’ dizesiyle sazın yapımında emeği geçen ustaya duyulan saygıdan da bahsederek ustalık geleneğinin ve bilgi aktarımının önemini vurgulamaktadır. Bu da toplumda bilgiye ve öğretmene verilen değeri göstermektedir. Ayrıca, sazın sahibine olan sadakati ve vefasından bahseden Veysel; sazın sahibinin yokluğunda onun hatıralarını yaşatacak ve sesini duyuracak bir emanet olarak görülmekte ve böylece toplumda sadakat, vefa gibi değerlerin önemini vurgulamaktadır.

- ✓ Türkü bu anlamda Bascom'un ikinci işlevini yukarıdaki yönleriyle karşılamaktadır.

Veysel'in dert ortağı ve yoldaşı olan sazının sadece müzik aleti değil aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı ve aktarıcısı olduğu vurgulanmaktadır. Böylece gelecek kuşakların, sazın ve sazıyla birlikte aktardığı türkülerin kültürel önemini anlamaları sağlanmaktadır.

Veysel; sazın duygusal ifade ve sanatsal yaratıcılık için bir araç olduğunun yanında sazın önemine ve değerine vurgu yaparak geleneksel Türk müziği kültürünün gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunmaktadır. ‘Gizli sırlarımı âşıkâr etme’ ve ‘Garip bülbül gibi ah-ü zar etme’ gibi ifadeler, sazın aynı zamanda duyguları ifade etmede ve insanları etkilemede önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu da genç nesillerin duygusal ifade ve sanatsal yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilmektedir. Ayrıca saz yapımında emeği geçen ustanın da önemli olduğunu; ‘Ben babamı sen ustanı unutma’ dizesiyle ustalık geleneğinin ve bilgi aktarımının önemli olduğunun yanında genç nesillere usta-çırak ilişkisinin değerini de öğretmektedir. Sazın manevi bir değer olarak da görüldüğü türküde, sahibinin hatıralarını ve duygularını taşıyan bir emanet olduğu vurgulanarak, genç nesillere manevi değerlerin önemini ve kültürel mirasın korunması gerektiğini aktarmaktadır.

- ✓ Türkü belirtilen yönleriyle Bascom'un üçüncü işlevini karşılamaktadır.

Veysel; sazın bir sırdaş ve dost olarak görülerek duygusal ifadenin ve paylaşımın önemi vurgulanmaktadır. İnsan, sazı çalarak ve duygularını sazına aktararak, onunla dertleşerek, iç dünyasındaki sıkıntıları dışa vurarak bir rahatlama hissetmektedir. Böylece, bir tür duygusal kaçış ve baskıdan kurtulma mekanizması olarak işlev görmektedir.

Türküde saz bülbülün sesine benzetilmektedir. Doğayla bütünleşme ve doğanın insan üzerindeki iyileştirici etkisine vurgu yaparak doğayı, kişisel baskılardan uzaklaşmak ve huzur bulmak için bir kaçış noktası olarak göstermektedir. Ayrıca saz; sahibinin yokluğunda onun hatıralarını ve duygularını taşıyan bir emanet olarak gösterilerek, kişinin ölümle yüzleşmesine ve kendi varoluşsal kaygılarından uzaklaşmasına yardımcı olabileceği vurgulanmaktadır.

- ✓ Türkü Bascom'un dördüncü işlevini dolaylı olarak karşılamaktadır. Türkü, doğrudan bir kaçıştan bahsetmese de dinleyiciye yukarıda belirtilen yönleriyle bir rahatlama hissi sunmaktadır.

“Beni Hor Görme Gardaşım”

Veysel türküsünde; tüm insanların eşit olduğunu, kimsenin kimseden üstün olmadığını, tüm insanların topraktan geldiğini ve yine toprak olacağını vurgulayarak eşittik ve kardeşlik değerlerinin önemini vurgulamaktadır. ‘Aynı vardan var olmuşuz’ dizeleriyle herkesin aynı yaratıcıdan geldiğini, onun karşısında herkesin eşit olduğunu ancak ölüm karşısında dünya üzerindeki tüm maddi farklılıkların kalkacağını ve insanların aslında dünya üzerindeki birbirlerine destek olmaları gerektiği konusuna vurgu yapmaktadır. ‘Tabiata Veysel âşık’ dizesiyle; doğaya olan sevgi ve bağlılığını dinleyicisine aktarmaya çalışarak insanların doğanın bir parçası olduğunu ve doğaya karşı sorumlu olduğunu hatırlatmaktadır.

- ✓ Türkü Bascom'un ikinci işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Veysel; ‘aynı vardan var olmuşuz’ dizesiyle; insanların maddi farklılıklarına rağmen, aynı yaratıcı tarafından yaratıldığımızı, bu sebeple de insanların birbirine saygı duymalarını, birbirlerini hor görmemelerini ifade ederek bu düşünce bilincini gelecek nesillere tavsiye ve eğitim niteliğinde aktarmaktadır. ‘Kimi molla kimi derviş’ ve ‘Allah bize neler vermiş’ dizeleriyle insanların farklı inanç ve yaşam tarzlarına saygı duyması gerektiğini vurgulamakta ve bu değerleri gelecek nesillere öğretmek amacıyla aktarmaktadır.

- ✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini yukarıda anlatılan yönleriyle karşılamaktadır.

Tabiata Âşık Veysel yine doğayla bütünleşerek iç huzuru bulmaya böylece de toplumsal baskılardan uzaklaşmaya bir vesile olarak görmektedir. Yine kardeşlik, dayanışma ve yardımlaşma gibi değerlerin birlikte mücadele etme ve toplumsal baskılara karşı birlik olma amacıyla önemli olduğunu ifade etmektedir.

- ✓ Türkü Bascom'un dördüncü işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

“Çiğdem Der Ki Ben Elayım”

‘Yârim gurbet elde ağlar’ dizesiyle gurbette ağlayan sevgililerin ve sevdiklerinden ayrı kalmanın hüznünü ifade ederek aile ve sevdiklerine bağlılık gibi toplumsal değerlere vurgu yapmaktadır.

Türküde çiçeklerin güzellikleri ve özelliklerinden bahsedilerek; çiçekler gibi insanların da birbirinden farklı özellikleri oluşu vurgulanmaktadır. Böylece Veysel türkünün sözlerinde pek çok benzetme ve mecazlar kullanılmaktadır. Kullandığı mecazlar; ahenkli dil, estetik değer ve sanatsal ifadeyi öne çıkararak, toplumda güzelliğe ve sanata verilen değeri göstermektedir. Ayrıca baharla birlikte yeniden açan çiçeklerin, doğal döngüyü ve yaşamın sürekliliğini nasıl gerçekleştirdiğini göstererek, toplumda umut, yenilenme ve geleceğe dair iyimserlik gibi değerleri desteklemektedir.

✓ Türkü Bascom’un ikinci işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Türküde ismi geçen Anadolu kültüründe önemli bir yere sahip pek çok farklı çiçekten, özellikleri ve güzelliklerinden bahsedilerek, çiçeklerin renkleri, boyları, yetişme yerleri gibi bilgilerin aktarılması, doğa bilgisini ve çevreye duyarlılığını gelecek nesillere aktarmaktadır. Bu çiçeklerin türkülerde yer alması, kültürel mirasın korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olmaktadır.

Türküdeki ahenkli dil ve ritmik yapı, dinleyicilerin estetik anlayışını geliştirirken çiçeklerin güzelliklerinin tasvir edilmesi, doğanın ve güzelliğin takdir edilmesine katkı sağlamaktadır.

Türkü Bascom’un üçüncü işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Türküde geçen çiçekler, doğanın güzelliğini ve özgürlüğünü temsil etmektedir. ‘Al baharlı mavi dağlar’ dizesi, doğanın kucaklayıcı bir sığınak gibi ifade edilmiş, toplumsal ve kişisel baskılardan bunalan insanların doğaya sığınarak rahatlama ve kaçış arayışını bir kurtarıcı olarak göstermiştir.

Çiçeklerin baharla birlikte yeniden açması, umut ve yenilenme mesajı vermektedir. Bu da zorluklarla mücadele eden ve baskı altında olan bireylere umut aşılayarak onların zorlukların üstesinden gelebileceklerine dair inançlarını güçlendirebilmektedir.

✓ Türkü dördüncü işlevi doğrudan olmasa da dolaylı olarak karşılamaktadır.

“Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım”

Türküde; toprak sadece bir yaşam kaynağı değil, aynı zamanda sadık bir dost, bir yar olarak tasvir etmektedir. Toprağa emek verilmesinin karşılığında toprağın size daha cömert davrandığını ve karşılığını size fazlasıyla verdiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte şükür duygusunun pekiştirilmesine yardımcı olarak insanların çalışkanlık değerlerini de teşvik etmektedir. Toprağın

sadık bir dost olmasının yanında yine kaçınılmaz son olan ölümle birlikte sadık yârimiz olan toprakla buluşacağımız mesajlarını vererek ölüm ve sonsuzluk bilinci değerlerini ön plana çıkarmaktadır.

✓ Türkü Bascom'un ikinci işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Türküde toprağı ekip biçmenin öneminin dışında karşılığında toprağın bize sunduğı nimetlere şükretme gibi konular ve bilgiler, nesilden nesile aktarılması gereken önemli değerler olarak verilmektedir. Toprağın verdiklerinin ancak emek ve çabayla olabileceğini ifade ederek çalışmanın değerinin ve ahlakının önemine de vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte insanoğlunun kendisinden sonraki nesillere bırakacağı kalıcı eserlerin hem maddi hem de manevi değerler üretme ve onları geleceğe taşıma sorumluluğı olduğunu da ifade etmektedir. Gelecek nesillere hayatın geçiciliğini ve ölümün kaçınılmazlığını hatırlatarak, bunun farkında olmalarını, insanların yaşamlarını anlamlı kılmaya ve dünyaya değerli eserler bırakmaları konusunda onları teşvik etmektedir.

✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Dost diye bildiğı pek çok kişinin aslında dost olmadığını, onlardan vefasızlık gördüğünü ancak toprağın asıl dostlarından beklediğı cömertliğı ve vefayı ona verdiğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla türkü; insanlar arasındaki ilişkilerin getirdiğı baskı ve bunalımdan uzaklaşma isteğı karşısında doğaya sığınmasına karşı verilen bir tavsiye niteliğindedir. Türküde, toprak sadece yaşam kaynağı olarak değil, bir dost, sırdaş ve yar olarak da tasvir edilmektedir. Bu da dinleyicinin toprakla özdeşleşerek kendi sorunlarından uzaklaşmasına ve daha büyük bir bütünün parçası olduğunu hissetmesine yardımcı olabilmektedir.

✓ Türkü Bascom'un dördüncü işlevini dolaylı yoldan karşılamaktadır. Türkü, toplumsal baskıdan kaçışı doğrudan anlatmasa da dinleyiciye farklı şekillerde bir kaçış ve rahatlama hissi sunmaktadır.

“Güzelliğın On Par’etmez”

Aşkın insan hayatında önemli bir ilham kaynağı olduğunu, sanatsal yaratıcılığı tetiklediğini ve insanların duygularını ifade etmelerine yardımcı olup; toplumda sanatın ve edebiyatın önemine vurgu yaparak bu değerlere destek vermektedir. ‘Koyun kurt ile gezerdi’ ve ‘Fikir başka başk’olmasa’ dizeleriyle aşkın farklılıkları bir araya getiren ve uyum sağlayan bir güç olduğunu göstererek toplumda barış, huzur ve ahlaki değerlerin yanında toplumsal düzeni sağlamada önemli bir rol oynadığına da vurgu yapmaktadır.

- ✓ Türkü belirtilen yönleriyle Bascom'un ikinci işlevini karşılamaktadır.

Veysel; sevgiliye duyulan aşkla birlikte fiziki özelliklerin anlamının kalmadığını ve farklılıklarımızı aşarak uyum içinde bir arada yaşamamız gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece türküleri dinleyecek olan genç nesillere bu bilgilerin aktarılmasını sağlamaktadır. Türk halk ozanlarının aşk temalı türkülerini dinlemek, genç nesillerin kültürel miraslarına sahip çıkmalarını ve kendi değerlerini korumalarını sağlamaktadır.

- ✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Türküde aşk, dış dünyanın zorluklarından ve baskılarından kaçış için bir sığınak olarak ifade edilmektedir. 'Güzelliğin on para etmez bu bendeki aşk olmasa' dizesi, aşkın maddi değerlerin ötesinde bir anlam ifade ettiğini ve kişinin iç dünyasında bir huzur ve güven kaynağı olduğunu böylelikle de insanlara bir rahatlama kaynağı sunduğu ifade edilebilmektedir.

'Derdin dermandır yâreme' dizesiyle, aşkın acı ve zorlukları bir nebze olsun hafiflettiği anlatılarak, aşkın kişisel sıkıntılardan ve baskılardan kurtulmak için bir araç olarak kullanılabileceğini gösterilmektedir. Ayrıca aşkın evrensel bir duygu olduğunu ve tüm insanları birbirine bağlayan bir güç olduğunu vurgulayarak, aşkın kişisel ve toplumsal baskıların ötesinde birleştirici bir güce sahip olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. 'Anılmazdı Veysel adı o sana âşık olmasa' dizesiyle aşkın insanı ölümsüzleştirdiğini ve adını yaşattığını vurgulayarak aşkın kişisel varoluşu anlamlandırmada ve toplumsal baskıların ötesinde bir iz bırakmada önemli bir rol oynadığını aktarmaya çalışmaktadır.

- ✓ Türkü, dördüncü işlevi yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

“Kul Olayım Kalem Tutan Ellere”

'Kul olayım kalem tutan ellere' dizesiyle, derdini anlatma isteğini, bir aracı olmadan kendi arzuhalini kâtime yazdırarak sevdiğine iletememekten hayıflandığını dile getirmektedir. Buradan Âşık Veysel'in okuryazarlığının olmadığı ancak bu dizelerle yine Veysel'in okuryazarlığın önemini ve iletişimin değerini dolalı olarak vurguladığı görülmektedir. Aşkın ve özlemin getirdiği acıyı ve hasreti dile getiren Veysel; dinleyicilerin duygusal duyarlılığını artırarak, toplumda empati ve anlayış gibi değerlerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

- ✓ Türkü ikinci işlev açısından doğrudan toplumsal değerleri öğütlemese de aşk, özlem ve iletişim gibi temalar aracılığıyla bazı değerleri vurgulamaktadır.

'Sivas ellerinde sazım çalınır' ve 'Çamlıbel'ler' gibi ifadeler, yörenin müzik kültürünü ve coğrafi özelliklerini yansıtan Sivas yöresine ait kültürel öğelerden bahsetmektedir. Böylelikle türküyle dinleyicilere ufakta olsa yörenin kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktarılması sağlanmaktadır. Türkü aynı zamanda aşk ve ayrılık gibi evrensel temalar üzerinden toplumsal değerlere de değinmektedir. Sevdiklerinden ayrılmanın verdiği acıyı ve bu acıyı paylaşmanın önemini vurgulayarak gelecek nesillere toplumsal dayanışma ve empati gibi değerlerin önemini vurgulamaktadır.

✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini yukarıdaki yönleriyle karşılamaktadır.

Veysel; aşk acısı ve ayrılık gibi kişisel sıkıntıları ifade ederek ve paylaşarak dinleyiciye bir duygusal kaçış ve rahatlama imkânı sunmaktadır. Ayrıca herkesin yaşayabileceği bu duyguların dinleyiciler arasında bir ortaklık ve dayanışma duygusu yaratmaktadır. Böylece, kişinin yaşadığı sıkıntılarda yalnız olmadığını hissetmesine ve toplumsal destek bulmasına yardımcı olabilmektedir.

✓ Türkü Bascom'un dördüncü işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

“Mecnun'um Leyla'mı Gördüm”

Veysel; âşıkların kavuşamamalarının acısını çekebileceklerini ancak sabırla bekleyip aşklarından vazgeçmezlerse kavuşabileceklerini vurgulayarak, sabır ve fedakârlık değerlerinin öneminden bahsetmektedir. Ayrıca Veysel bu türküde yüzyıllardır anlatılagelen ve herkes tarafından bilinen Leyla ile Mecnun'un aşkını örnek göstererek, aşkın evrensel bir duygu olduğuna ve bu duygunun da toplumların ortak değerlerinden biri olduğuna vurgu yapmaktadır.

✓ Türkü ikinci işlevi dolaylı olarak karşılamaktadır. Aşk duygusunun yoğunluğunu ve uğruna çekilen çileyi anlatarak bazı değerleri vurgulamaktadır.

Leyla ile Mecnun hikayesi üzerinden gönderme yaparak kültürel değerleri ve mitolojik unsurları gelecek nesillere aktarmaktadır. Bu da gelecek kuşakların kendi kültürlerini anlamaları ve kültürel mirasın korunması anlamında önemlidir. Güzellik kavramı üzerinden gidilerek güzellik anlayışının duyulan aşka göre fiziki koşulları ortadan kaldırabileceği ve aşka ulaşma karşısında gerçekleştirilebilecek sabrın değeri vurgulanmaktadır. Bu gibi değerler toplumun sosyal ve kültürel yapısını oluşturan önemli unsurlar olmakla birlikte ve gelecek nesillere aktarılması önemlidir.

✓ Türkü Bascom'un üçüncü işlevini dolaylı yoldan karşılamaktadır.

Türküde aşk; dış dünyanın zorluklarından ve baskılarından kaçış için bir sığınak olarak gösterilmektedir. Mecnun'un Leyla'ya duyduğu aşkla, zorlukları unutmaya ve aşkın dünyasına sığınmasına yardımcı olarak, aşkın kişisel sıkıntılardan ve baskılardan kurtulmak için bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ayrıca aşkla birlikte yaşanan yoğun duyguları dinleyicilere aktararak, onlara duygusal açıdan bir tatmin ve kaçış imkânı sağlamaktadır. Çünkü aşk karşısında hissedilen yoğun duygular dinleyicilerin duygusal yüklerini hafifletmede yardımcı olmaktadır.

- ✓ Türkü dördüncü işlevi yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

“Uzun İnce Bir Yoldayım”

Dünyayı bir hana benzeten Veysel; ölümün kaçınılmaz son olduğunu, dünya hayatının geçici olduğunu ve ziyaret ettiğimiz bu handaki hayatın iyi bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Aynı zamanda dinleyicilere hayatın her zaman kolay olmadığı ve pek çok zorlukla karşılaşabilecekleri ama bu zorluklar karşısında sabırlı, metanetli kalmaları, mücadele etmeleri gerektiğini de öğütlemetedir. ‘Düşünülürse derince, uzak görünür görünce’ dizeleriyle; tefekkürün önemini, daha derin düşünerek yaşamın anlamını sorgulamalarını söylerken aynı zamanda kadercilik değerlerinin önemini vurgulamaktadır. Kısaca Veysel; maneviyatın insan hayatı için öneminden bahsetmektedir.

- ✓ Türkü, Bascom’un ikinci işlevini yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

Türküde hüznün, yalnızlık ve umut gibi duyguları işlerken dinleyicilerde ortak bir duygusal deneyim oluşturmaktadır. Bu ortak deneyim, kültürel bağları güçlendirirken, duygusal ve manevi bir miras olarak gelecek nesillere aktarılmasına da aracı olmaktadır. ‘Uzun ince bir yoldayım’ dizesiyle; insanların yaşamları boyunca bir yolculuk içinde olduklarını, bu yolculukta insanın başına pek çok şeyin gelebileceğini vurgulayarak Türk kültürü dini anlayışı çerçevesinde teslimiyet ve kader olgularının önemini vurgulamaktadır. Geleneksel değerlerin aktarımı bağlamında bu anlayış Veysel; genç kuşaklara aktarılması gereken geleneksel değerleri ve bilgileri ifade etmektedir.

- ✓ William Bascom, folklorun toplumdaki işlevleri üzerine yaptığı çalışmalarda, folklor kavramının eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasındaki rolüne vurgu yapması nedeniyle türkü üçüncü işlevi karşılamaktadır.

Türküde işlenen yolculuk teması, insan hayatının bir yolculuk olduğunu ve insanın bu yolculuk boyunca, sürekli bir arayış içinde olduğunu vurgulamaktadır. Bu arayış, toplumsal ve kişisel

baskılardan kurtulma isteğiyle de ilişkilendirilebilmektedir. Gurbet temasının da işlendiği türküde; insanların bazen yaşadıkları ortamdaki ayrılabilirlikleri ve yeni başlangıçlara gebe olabilecekleri ifade edilmektedir. Bu sebeple bu gidişin toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma arzusuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Veysel türküde aynı zamanda hayatın kaçınılmaz sonunu ifade etmeye çalışırken zamanın gücüne vurgu yapmaktadır. Bu güç karşısında insanın acizliğinden ve çaresizliğinden bahsederek kişiyi toplumsal ve kişisel baskılardan ya da yönlendirmelerden kurtulma arayışına itebilmektedir.

✓ Türkü, Bascom'un dördüncü işlevini, yukarıda belirtilen yönleriyle karşılamaktadır.

SONUÇLAR

Türküler; Anadolu coğrafyası üzerinde yaşayan insanlar tarafından, kendilerini ifade etmesi, anlatmak istediği duyguları ezgiler ile söylemesi olarak ortaya çıkmaktadır. Kaplan (2013) bu konuyla ilgili olarak müziğin; insan davranışlarını yönlendirme ve yönetme gücünün, yapılan eğitimlere nazaran, icrâ ile başarılabileceğine vurgu yapmaktadır (s.118). Tekrar tekrar icra edilen türküler; dilden dile, ustadan çırağa, nesilden nesile aktarılan ve bulunduğu kültür ortamının geleneklerini de içinde bulunduran en önemli sözlü kültür ürünlerindedir. Türkülerin ezgili sözler olması sebebiyle hafızada daha kolay kalması, daha kolay aktarılması, geleneklerin, kültürel değerlerin ve kodların yeni kuşaklara aktarımı noktasında önem arz etmektedir.

Buradan hareketle;

Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“İncelenen Âşık Veysel türkülerinin makam ve biçim özellikleri nasıldır?” birinci alt problemine yönelik sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Âşık Veysel'in en çok icra edildiği düşünülen türküler müzikal anlamda değerlendirilecek olursa; 10 türkü; ses genişliği, makamsal özellikler, biçim yapısı ve usul bakımından aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Türkü İsmi	Usul	Makam	Ses Gen.
Anlatmam Dertimi Dertsiz İnsana	2/4	Hüseyni	8 Ses
Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada	2/4	Hüseyni	8 Ses
Beni Hor Görme Gardaşım	2/4	Hüseyni	7 Ses
Çiğdem Der ki ben Elayım	2/4	Hüseyni	8 Ses
Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım	2/4	Hüseyni	8 Ses
Güzelliğin On Par'etmez	2/4	Hüseyni	8 Ses
Kul Olayım Kalem Tutan Ellere	2/4	Hüseyni	6 Ses
Mecnunum Leylamı Gördüm	2/4	Hüseyni	7 Ses
Uzun İnce Bir Yoldayım	4/4	Hüseyni	7 Ses
Ağlayalım Atatürk'e	7/8+8/8	Hüseyni	10 Ses

Tablo 4. Örneklem alınan türkülerin usul, makam ve ses genişlikleri.

İncelenen 10 türküde; 1 türkünün 7 ve 8 zamanlı usullerin bir araya gelerek oluşturduğu karma usul yapısına sahip olduğu, ayrıca 4 türkünün 4 zamanlı ve 5 türkünün de 2 zamanlı usul yapısında olduğu tespit edilmiştir. Seçilen türküler usul bakımından değerlendirildiğinde; Âşık Veysel tarafından basit usuller olarak adlandırılan 2 ve 4 zamanlı usulde icra edilen türkü sayısının fazla olduğu görülmektedir.⁶ Âşık Veysel'in türkülerini söyleme biçimi olarak bu usulü tercih ettiği düşünülmektedir.

TRT repertuarında bulunan Âşık Veysel'in kırık hava ve uzun hava türündeki 65 türküsünde Hüseyini makamı özelliği gösteren türkülerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Yine incelenen 10 türkünün de Hüseyini makamı özelliği taşıyan türküler olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca incelenen 10 türküde; 7 ses aralığına sahip 3 türkü, 8 ses aralığına sahip 5 türkü ve 10 ses aralığına sahip 1 türkü olduğu tespit edilmiştir. Seçilen türküler ses genişlikleri bakımından değerlendirildiğinde; 7 ve 8 ses aralığına sahip türkülerin fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak basit ve anlaşılır bir dil kullanan Âşık Veysel'in; bu ses aralıklarında türkü söylemeyi tercih ettiği düşünülmektedir.

İncelenen 10 türküde; 7 ses aralığına sahip 3 türkü, 8 ses aralığına sahip 5 türkü ve 10 ses aralığına sahip 1 türkü olduğu tespit edilmiştir. Seçilen türküler ses genlikleri bakımından değerlendirildiğinde; 7 ve 8 ses aralığına sahip türkülerin fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak basit ve anlaşılır bir dil kullanan Âşık Veysel'in; bu ses aralıklarında türkü söylemeyi tercih ettiği tespit edilmiştir.

Seçilen 10 türkü biçim yapısı bakımından değerlendirildiğinde ise; Âşık Veysel'in türkülerini yakarken her bölümünün birbirinden farklı biçim yapısına sahip olduğu bu sebeple de ezgi çeşitliliği kullanımının olduğu sonucuna ulaşılmış ve bu biçim yapısının her kıtada aynı şekilde tekrar ettiği sonucuna varılmıştır.

İncelenen 10 türkü müzikal anlamda; ses genişliği, karar sesi, güçlüsü, yedeni, seyir özellikleri, makamsal özellikler ve ritmik yapı açısından da incelenmiştir. Buradan hareketle; Veysel'in türkülerini yakarken özellikle Hüseyini makamı özelliği gösteren ezgi dizisini tercih ettiği saptanmıştır. Yine Veysel'in türkülerinde 2 zamanlı ve 4 zamanlı usul yapılarının sıkça

⁶ Makalede incelenen türküler Muzaffer Sarısözen'in usul tasnifine göre yapılmıştır. Detaylı bilgi için bkz; Muzaffer Sarısözen. (1962). Türk Halk Musikisi Usûlleri.

kullanıldığı saptanmıştır. Ses genişliği açısından ise; 8 ses aralığını çoğunlukla tercih eden Veysel'in geniş bir ses ahengi kullanmayı tercih ettiği saptanmıştır.

İkinci Alt Probleme Ait Sonuçlar

“Âşık Veysel'in türkülerini; William Bascom'un folklorun dört işlevi, **1. İşlev**; ‘Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi’, **2. İşlev**; ‘Değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme işlevi’, **3. İşlev**; ‘Eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktararak gelecek kuşakların eğitilmesi işlevi’ ve **4. İşlev**; ‘Kişisel ve toplumsal baskılardan kaçıp kurtulma işlevi bakımından değerlendirmek mümkün müdür?’ ikinci alt problemine yönelik sonuçlar aşağıdaki gibidir.

William Bascom'un dört işlevi bağlamında incelenen Âşık Veysel'in 10 türküsü bulgular kısmında detaylı bir şekilde yorumlanmış ve betimlenmiştir. Bu anlamda bulgular aynı zamanda çalışmanın sonuçlarını da kapsadığından, bu kısımda tekrara düşmemek adına analizlerin bir tablo şeklinde verilmesi uygun görülmüştür. Ancak 1. İşlev olan; ‘Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi’ nin Âşık Veysel'in tüm türküleri için doğrudan ya da dolaylı olarak yerine getirildiği mutlaktır. Çünkü daha önce de bahsedildiği üzere insanlar; gündelik yaşamlarında başlarına gelen acılı olaylardan uzaklaşmak ya da mutluluklarını paylaşmak üzere dinledikleri türkülerle rahatlamakta, hoş vakit geçirmektedirler. Bu anlamda bu işlevin Âşık Veysel'in tüm türküleri için yerine getirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

TÜRKÜLER	1. İşlev	2. İşlev		3. İşlev		4. İşlev	
		Doğrudan	Dolaylı	Doğrudan	Dolaylı	Doğrudan	Dolaylı
Ağlayalım Atatürk'e	✓	✓		✓			✓
Anlatmam Derdimi Dertsiz İnsana	✓	✓		✓			✓
Ben Gidersem Sazım Sen Kal Dünyada	✓	✓		✓			✓
Beni Hor Görme Gardaşım	✓	✓		✓			✓
Çiğdem Der Ki Ben Elayım	✓	✓		✓			✓
Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım	✓	✓		✓			✓
Güzelliğin On'par Etmez	✓	✓		✓		✓	
Kul Olayım Kalem Tutan Ellere	✓		✓	✓			✓
Mecnunum Leyla'mı Gördüm	✓	✓			✓	✓	
Uzun İnce Bir Yoldayım	✓	✓		✓		✓	

Tablo 5. Örneklem alınan türkülerin işlevlere yönelik tablosu.

Âşık Veysel'in türkülerinin de söylenme amacına göre;

- İçindeki duygu ve düşüncelerini sözlere döküp, besteleyip sonrasında da seslendirerek hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevinin bulunduğu,
- Eğlendirirken, sözleriyle kültürel ve sosyal değerleri toplumun belleğine aktararak değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme işlevinin bulunduğu,

- Bu aktarmayı ilerde hatırlayarak ve türküleri tekrar tekrar seslendirerek, eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktarılması adına gelecek kuşakların eğitilmesi işlevinin bulunduğu, Aynı zamanda; Âşık Veysel'in yaşadığı dönemlerde rahatsız olduğu, kaygı duyduğu ya da toplumun yaşadığı her türlü stres ve kaygıyı türkülerinde işleyip o baskılardan kurtulma amacını güden rahatlatma mekanizması olarak bu dört işlevin türkülerinde bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Alptekin, A. B. (2009). *Âşık Veysel*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Ayverdi, İ. (2016). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. Kubbealtı Akademi Yayınları.
- Balbay, M. (2018). *Gönül Gözünde Binbir Renk Âşık Veysel*. Halk Kitabevi.
- Bars, M. E. (2015). *William Bascom 'un "Folklorun Dört İşlevi" Işığında Nasrettin Hoca Fıkraları Üzerine Bir Değerlendirme*, Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10 (4), 149-166.
- Bol, Y. ve Sümbüllü, H. T. (2023). *Türk Müziğindeki Kârların Biçim Yapı Analizi*, International Academic Social Resources Journal, 8 (45), 1999-2016.
- Çınar, S. (2008). *Yirminci Yüzyılın İkinci Yarısında Türkiye'de Kadın Âşıklar*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Çobanoğlu, Ö. (1999). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Akçağ Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Akçağ Yayınları.
- Duygulu, M. (2014). *Türk Halk Müziği Sözlüğü*. Pan Yayıncılık.
- Duygulu, M. (2018). *Türkiye'nin Türk Müziği Makamları*. Pan Yayıncılık.
- Ersoy Çak, Ş. (2022). *Popüler Kültürün Anlam Dünyasında Bir Âşık: Veysel Şatıroğlu*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 514-529. Seçil Ofset.
- Kaplan, A. (2013). *Kültürel Müzikoloji*. Bağlam Yayınları.
- Karadağ, G. (2023). *Âşık Veysel Şatıroğlu's Poems in Terms of Genre and Form*, CUJOSS, 47-Âşık Veysel Özel Sayısı, 13-23.
- Kaya, D. (2004). *Âşık Veysel*. Doğan Gazetecilik ve Matbaa.

- Korkmaz Yaylagül, N. ve Kurtaslan, H. (2022). *Halk Kültüründe Ömür Söylemi: Âşık Veysel Türküleri Örneği*, Folklor Akademi Dergisi, 5 (3), 647-659.
- Öz, G. (1994). *Bütün Yönleriyle, Âşık Veysel Yaşamı Sanatı Şiirleri*. Ayyıldız Yayınları.
- Sarisözen M. (1962). *Türk Halk Musikisi Usûlleri*. Resimli Posta Matbaası
- Şakalar, A. ve Gürel S. (2023) *Aşık Veysel Türkülerindeki Sözlerin Ses Eğitimi Bağlamında Müzikal İfade Odaklı Analizi*. Türk Müziği Dergisi, 3(4), 485-497.
- Tanrıkorur, C. (1998). *Müzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler*. Ötüken Neşriyat.
- Tanrıkorur, C. (2016). *Osmanlı Dönemi Türk Müsikisi*. Dergâh Yayınları.
- Tura, Y. (1997). *Türk Halk Müziğinde Karşılaşılan Ezgi Çizgilerinin incelenmesi ve Sınıflandırılması*. V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi: Halk Müziği, Oyun, Tiyatro, Eğlence Seksiyon Bildirileri. 415-430. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Turhan, M. ve Kova, Ö. (2012). *Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönüm Bağlamında Bir İnceleme*. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi. 3(6), 117-128.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. basım). Seçkin Yayınevi.
- Yönetken, H. B. (2017). *Cumhuriyet Öğretmeni Halil Bedi Yönetken, Folklor Dersleri, Türkiye'de Musiki Folkloru*. Opus Kitap.

EXTENDED ABSTRACT

Âşık Veysel, born in 1894 in the village of Sivrialan in Sivas, was a prominent folk poet who made a significant impact during his time. He was part of the Âşık tradition of his era and became renowned among the troubadours by mastering the saz and achieving great proficiency in its performance. His life, as he himself expressed in his songs, was marked by suffering and hardship, and he embarked on a long and winding road. Despite the challenges life presented him, Veysel accepted his experiences with great composure. He began writing poetry after the age of 40. Although he was illiterate, Veysel conveyed his life's experiences through poetry, which he set to music with his saz, making his songs widely sung across Anatolia. Today, his poems and songs continue to be shared from one generation to the next. In Veysel's poetry and songs, themes such as love, affection, respect, nature, solidarity, education, as well as universal issues like justice and freedom are addressed alongside societal and cultural values.

This study aims to evaluate the functional aspects of his songs, which are both written and composed by him. In the TRT Turkish Folk Music repertoire, there are sixty-six songs credited to Âşık Veysel as a source person, of which six are listed with his name as the collector. The universe of this study consists of Âşık Veysel's songs in the TRT repertoire. However, this study focuses on ten of his most performed songs from the TRT repertoire as examples. The identified songs are analyzed using the document analysis method to understand the functional structure of the music. The majority of studies directly related to our research have been conducted in the fields of literature and folklore. For example, the article titled " Analysis of Lyrics in Aşık Veysel's Folk Songs Focused on Musical Expression in the Context of Voice Education " published in the Turkish Music Journal analyzes the textual structure of six of Âşık Veysel's songs in terms of expression and values. It concludes that his songs frequently feature expressions of emotions such as love, affection, tolerance, loyalty, quest, and admiration, and offers suggestions on how these expressions should be addressed in vocal training.

Another study, published in the Journal of Education and Human Sciences, titled " Turkish Folk Music and Folk Poets in Terms of Values Education: A Study in the Context of Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel and Özey Gönlüm" examines 17 works of Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel, and Özey Gönlüm in terms of values education within Turkish folk music and folk poets. The study concludes that values such as honesty, integrity, justice, respect, love, tolerance, courage, humanism, social inclusion, valuing science, and unity can be utilized in values education through folk music, highlighting the need for further research in this area.

The article titled " Life Discourse in Folk Culture: The Example of Âşık Veysel's Folk Songs" published in the Folklore Academy Journal, aims to reveal the understanding of life and human existence in Anatolian folk culture through Âşık Veysel's songs. It also analyzes the musical structure of his songs, considering that the lyrics and music are seen as a whole in people's minds. Four songs with the theme of life were selected and analyzed in terms of discourse and musical structure. The findings indicate that the life-themed songs are generally in the Hüseyinî mode, composed in long and broken airs, use four different rhythms, and feature harmonious integration of music and lyrics with no tonal changes.

In our study, the ten selected songs are evaluated according to the functional categories of William Bascom's four functions of folklore: entertainment and enjoyment, supporting values, social norms and customs, education and transmission of culture to future generations, and escape from personal

and societal pressures. The songs are also analyzed musically in terms of vocal range, tonic, strong notes, secondary notes, melodic characteristics, modal features, and rhythmic structure.

As a result, it was determined that Âşık Veysel experienced emotional journeys and expressed these experiences in his songs. He conveyed the values, beliefs, past, and identity of his society through his songs, thereby preserving the collective memory and cultural bonds of the community. His songs served to maintain societal values that need to be remembered and passed down to new generations. Therefore, it is observed that Âşık Veysel's songs can be evaluated from the perspective of these four functions. When assessed in terms of form, it was found that Âşık Veysel used different structural forms in each of his songs and repeated these forms in other stanzas.

The ten analyzed songs were also examined musically in terms of vocal range, tonic, strong notes, secondary notes, melodic characteristics, modal features, and rhythmic structure. It was found that Veysel preferred melodies with Hüseyinî mode characteristics. A majority of the songs in TRT's repertoire show Hüseyinî mode traits, and Veysel commonly used 2 and 4 time rhythms, making it easier for listeners to participate and remember, while utilizing a wide vocal range of generally eight notes.